

83 1/4

YAŞINDAKİ

HENDRIK

GROEN'UN

GİZLİ GÜNCESESİ

HENDRIK GROEN

HENDRIK GROEN
83 1/4 YAŞINDAKİ
HENDRIK GROEN'UN
GİZLİ GÜNCEİ

Pogingen iets van het leven te maken, Hendrik Groen

© Hendrik Groen ve J.M. Meulenhoff bv, Amsterdam

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Meulenhoff Boekerij B.V. ile birlikte, temsilci ajanslar 2 Seas Literary Agency ve Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Bu kitap Dutch Foundation for Litarature ve Mondariaan Foundation çeviri desteğiyle yayımlanmıştır.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

1. basım: Temmuz 2018, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Mert Tokur, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3801-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750738012

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

HENDRIK GROEN
83 1/4 YAŞINDAKİ
HENDRIK GROEN'UN
GİZLİ GÜNCESESİ

ROMAN

Hollandaca aslından çeviren

Erhan Gürer

♥can

HENDRIK GROEN, bir takma isim. Kitap bir roman mı, yoksa gerçek bir günce mi sorusuna Groen'un şu gizemli sözleri cevap olabilir: "Hiçbir şey yalan değil, ama her şey de gerçek değil." Kitabın büyük beğeni kazanması ve pek çok ülkede yüz binlerce okur bulması üzerine Hendrik Groen'un kimliği medyada tartışma konusu oldu: Groen gerçekten seksenlik bir ihtiyar mı? Ünlü bir Hollandalı yazar mı? Ünlü bir Hollandalı şovmen mi? Groen'un kimliği hâlâ bilinmiyor, ama yayıncısı Groen'un şimdilerde ikinci bir günce yazmakta olduğunu açıkladı.

ERHAN GÜRER, 1969'da Niğde'de doğdu. Genç yaşta Hollanda'ya gitti. Leiden, Utrecht ve Boğaziçi üniversitelerinde Türkoloji ve Tarih okudu. Leiden Üniversitesi tarafından hazırlanan ilk bilimsel *Hollandaca-Türkçe Sözlüğü* üzerinde çalıştı. Hollanda Ekonomi Bakanlığı'nda birçok görevde bulundu. Farklı Hollanda ve Türk dergilerindeki şiir çevirilerinin yanı sıra Hollanda edebiyatının yirmiye yakın eserini Türkçeye kazandırdı. Bazı çevirileri: *Max Havelaar, Hollandalı Bakire, Savaşın Son Kışı, Akşamlar*.

1 Ocak 2013 Salı

Yeni bir yıl, yaşlıları hâlâ sevmiyorum. Yürütecın peşinden ayaklarını sürüyerek yürüyüşleri, yersiz sabırsızlıkları, bitmeyen şikâyetleri, çayın yanında yedikleri kurabiyeleri, inleyip sızlanmaları.

Ben mi? Ben kendim seksen üç yaşındayım.

2 Ocak Çarşamba

Az önce bulut gibi kabarmış kremşanti masaya dökülmüştü. Masayı bezle daha rahat silebilmek için Bayan Smit elmalı *strudel* tabağını geçici olarak sandalyenin üzerine koydu.

Bayan Voorthuizen gelip kocaman kıcıyla *strudel* tabağının tam ortasına oturdu ve bunun farkına bile varmadı. Ancak Bayan Smit yerine koymak için tabağı aradığında biri Bayan Voorthuizen'in altına bakmayı akıl etti. Yerinden kalktığında üç *strudel* çiçek desenli elbisesine yapışmıştı.

“Elmalar elbisenin deseniyle uyum sağlamışlar,” dedi Evert. Ben gülmekten neredeyse boğuluyordum.

Yeni yılın bu güzel başlangıcı topyekûn bir kahkahaya yol açması gerekirken kırk beş dakika süren bir suçluyu bulma konuşmasına sebebiyet vermişti. Komik bulmuş olmamdan dolayı öfkeli bakışların odağı haline gelmiştim. Ve ben, ben ufak bir özür mırıldandım.

Kahkahayı daha da artırmak yerine özür mırıldandım.

Çünkü ben, Hendrikus Gerardus Groen her zaman doğru, cana yakın, kibar ve yardımsever biriyimdir. Gerçekten böyle biri olduğum için değil; başka biri olma cesaretini gösteremediğimden. Nadiren söylemek istediğimi söylerim. Hep güvenli yolu seçerim. “Ne şiş yansın ne kebab”tır benim uzmanlık alanım. Babam ve annem bana Hendrik adını koyduklarında ileri görüşlü olduklarını göstermişlerdi;¹ benden daha dürüstünü bulamazsınız. “Geçerken hep kibarca şapkasını çıkartan Hendrik’i tanımıyor musunuz?” İşte o kişi benim.

Bu gidişle kendimi depresyona sokacağım. O an gerçek Hendrik Groen hakkında da bir şeyler kaleme almaya karar verdim; tam bir yıl süreyle Kuzey Amsterdam’da bir huzurevindeki yaşama dair kendi sansürlü bakışımı vereceğim.

Yıl sonundan önce ölürsem yapacak bir şey yok. Bu durumda dostum Evert Duiker’e cenazemde günlüğümün bir derleme okumasını rica edeceğim. De Einder Krematoryumu’nun küçük salonunda güzelce yıkanmış ve giysilerim ütülenmiş şekilde yatırıldığımda tedirgin edici sessizliği Evert’in rendeleyen sesi bozacak ve şaşkına uğrayan dinleyicilere birkaç hoş fragman okuyacak.

1. Hollandacada “dürüstlük abidesi” anlamına gelen *brave Hendrik* deyimine gönderme yapıyor. (Ç.N.)

Beni endişeye düşüren tek bir şey var; ya Evert benden önce ölecek olursa?

Bu adil olmaz tabii, özellikle de ondan daha fazla hastalık ve şişliklerden mustarip olduğum için. İnsan en iyi dostuna güvenebilmeli. Konuyu onunla bir görüşeceğim.

3 Ocak Perşembe

Evert sözlerimi ilgiyle karşıladı ancak benden daha uzun yaşayacağını garantisini vermek istemedi. Hatta birkaç çekincesi vardı. İlki, günlüğümü herkese yüksek sesle okuduktan sonra başka bir Destekli Yaşam Tesisi'ne geçmek zorunda kalacağıydı. İkinci kaygısı ise takma dişinin durumuyla alakalıydı. Bu da, Vermeteren'in isabet-siz bilardo vuruşuyla ilgili bir durumdu. Yardımını kim-seden esirgemeyen Evert, talimatlar vermek için burnu isteka hizasında onun arkasına geçmişti. "Biraz sola, biraz da alttan vuracaksın ve..." demiş ve sözünü bitirmeden Vermeteren istekasının arka ucuyla Evert'in dişlerini kırmıştı. Karambol!

Evert diş değiştiren çocuklar gibi ortalıkta dolaşiyor. Peltek sesle konuştuğundan ne dediği neredeyse anlaşılıyor. Tabutumun başında konuşma yapabilmesi için dişlerinin tamir edilmesi gerekiyor. Ancak –bir bu eksikti– takma diş tamircisi, tükenmişlik sendromuna yakalanmıştı. Yıllık geliri iki yüz bin, güzeller güzeli bir asistana sahip, yılda üç kez Hawaii'ye gidiyor, buna rağmen tükenmişlik sendromuna yakalanıyor; nasıl olur anlamıyorum. Belki de yemek artıklarının uzun süre kalmasından larvaların yapıştığı o sahte yaşlı dişlerden mutsuz olmuştu. Lafın gelişi.

Yılbaşında Sohbet Salonu'nda servis edilen *oliebollen*¹ bu yıl hayır kurumu mağazasından getirilmiş olmalı. Dün sabah kibarlık olsun diye bir lokma aldım da ancak yirmi dakikada yiyebildim, hatta son lokmayı masanın altında çorabama sokabilmek için ayakkabı bağcığımı bahane etmek zorunda kaldım.

Bu yüzden tabaklar dolusu lokma kaldı. Normalde burada bedava olan her şey ânında biter.

Sohbet Salonu'nda genelde saat 10.30'da kahve servis edilir. Kahve on otuzu iki geçe gelmezse ilk oturanlar çok abartılı bir şekilde kol saatlerine bakmaya başlarlar. Sanki yapacak başka işleri varmış gibi. Saat 15.25'te servis edilmesi gereken çay için de aynı şey geçerlidir.

Günün en heyecanlı anlarından biri o gün hangi kurabiyenin servis edileceğidir. Nitekim evvelki gün ve dün, çay ile kahvenin yanında bayatlamış *oliebollen* servis edilmişti. Çünkü yiyecek atmak günah olurdu, değil mi? Günah işlemektense boğazımıza takılıp ölsek daha iyiydi.

4 Ocak Cuma

Dün çiçekçiye kadar yürüdüm ve saksıda sümbül soğanları aldım. Bir hafta sonra sümbüller açtığında kışı atlatmış olacağım yine.

Bu huzurevinin odalarının çoğunda Noel çelenkleri –çok yaşlı bir çirişotu ve ölümcül bir çuhaçiçeğiyle birlikte– nisana kadar atılmaz. “Atmak günah.”

1. Kuşüzümlü Hollanda lokması. (Ç.N.)

Doğanın insan yaşamında moral verici bir rolünün olması söz konusu olsaydı bile bu Hollandalı bir yaşlının oturma-yatak odası için geçerli olmazdı. O odada bir ev bitkisinin durumu çoğu zaman tesellisiz bir sonu bekleyen bakıcısının durumunun gerçekçi bir yansımasından ibarettir. Yapacak başka bir işleri olmadığından veya çok unutkan olduklarından yaşlılar bu bitkileri yılda üç kez sularlar. Buna bir çirişotu bile dayanamaz.

Bayan Visser beni ikinci çayına davet etti. Tek kusuru kokmak olsa bile reddetmeliydim ancak severek uğrayacağımı söyledim. Öğleden sonram gitti sayılır. Tanrım, iradesizin tekiyim ben. Karar ânında bir bahane uydurmadım ve böylelikle boş çene çalmaya ve kuru kekine mahkûm ettim kendimi. En yaş keki bile kısa zamanda kuru bir kartona dönüştürebilmesi bir muamma. Bir dilimi için üç bardak çay içmeniz gerekiyor. Yarın bir eylemde bulunacağım ve ikinci dilimi reddedeceğim. Yeni bir yaşamın başlangıcı.

Tertemiz boyalı ayakkabılarla yeni bir yaşam. Sabahımın yarısını aldı. Ayakkabıların kendisi o kadar uzun sürmedi. Gömleğimin kollarından ayakkabı boyasını çıkarmaya harcadım vaktimin çoğunu. Ancak şimdi pırıl pırılar. Ayakkabılar. Çaresiz gömleğimin kollarını sıvıdım. Temizleyemedim.

Kesin eleştiri gelecek. “Nasıl oluyor da her defasında o kolları böyle kirletebiliyorsunuz, Sayın Groen?”

Burada yaşam ya “her defasında”dan ya da “hiçbir zaman”dan oluşuyor. Yemek bir gün “hiçbir zaman vaktinde gelmez ve her defasında fazla sıcak gelir”, diğer gün ise “her defasında erken gelir ve hiçbir zaman sıcak gelmez.”

İnsanlara kibarca daha önce yapmış oldukları açıklamalarını hatırlattığım olmuştur, ancak mantıktan pek

hoşlanmıyorlar burada. “Tabii siz hep daha iyi bilirsiniz değil mi Sayın Groen?”

5 Ocak Cumartesi

Dün akşam yemeği yine eğlenceli geçti; menüde *nasi*¹ vardı. Buradaki kadınlar ve erkeklerin çoğu sebze püresiyle büyüdüğünden egzotik, sofistike yiyeceklerden hoşlanmazlar. Altmışlı yılların ortasında, spagettinin Hollanda’ya girişinde bırakmışlardı yenilikleri takip etmeyi. Programlarına uymuyordu; pazartesi hindiba, salı lapalı karnabahar, çarşamba kıyma, perşembe taze fasulye, cuma balık, cumartesi çorba ekme ve pazar rosto. Tozutmak istediklerinde salı kıyma yiyorlardı ve haftanın geri kalan kısmı kafaları karışıyordu.

Biz yabancı aşırılıklardan hoşlanmayız. Çoğu zaman üç ayrı menüden seçebiliyoruz, ancak bazen bir yanlışlık olabiliyor. Dün belirsiz nedenlerden ötürü sadece *nasi* vardı. Yanlış teslimatla ilgili bir şeymiş. Aşçımızın suçu değildi tabii.

Dolayısıyla tek seçeneğimiz *nasi*’ydi. Kısıtlı diyetleri olanlara ekme verildi.

Bir öfke dalgası yükseldi. Bayan Hoogstraten van Dam –kendisine böyle hitap edilmesinde ısrar eder– sadece kızarmış yumurta parçalarını seçti, Van Gelder *nasi* yemedi ancak bir kavanoz dolusu turşuyu midesine indirdi, şişko Bakkerise ısrarla pirincinin üzerine sos istedi.

Kendi aşçılık hünelerinden bıktığı zamanlar bizim-

1. *Nasi goreng*: Wok tavada kızarmış pirinçli Endonezya yemeği. (Ç.N.)

le birlikte yiyen dostum Evert birazdan müteşekkir olacak masa arkadaşlarına *sambal*¹ ikramında bulundu. “*Nasi*’nizin üzerine biraz ketçap alır mıydınız?”

Bunun üzerine Bayan De Prijker takma dişini *atjar*’ının² üzerine tıksırınca Evert en masum yüzünü takındı. Bayan De Prijker öksürükler içinde götürüldü ve Evert sanki Külkedisi’nin cam çenesiymiş gibi Bayan De Prijker’in takma dişini herkesin ağzına denemeye kalktı. Bölüm başkanının odasına çağrıldığında da hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi yaptı. Hatta *atjar*’dan takma diş “çık-tığı” için Gıda Güvenliği Kurumu’na şikâyetle bulunmakla tehdit etti.

Akşam yemeğinden önce Bayan Visser’e çay misafirliğine gittim. Boş lafları çayından daha tatsızdı. Doktorun keki yasakladığımı söyledim. Peki neden? Kan şekerim 20-25 arasına kadar yükseldiği için. Bu saçma sözler farkında olmadan ağzımdan çıktı ancak ona çok mantıklı geldi. Kan şekerimin tekrar düşmesi ihtimaline karşı üç dilim kek verdi ayrılırken. Dilimler şimdi üçüncü kattaki akvaryumda.

6 Ocak Pazar

Giderek daha sık damlatmaya başladım. Beyaz külotlar sarı lekeleri belli etmeye çok uygun. Çamaşırhanede çalışan hanımlardan çok utanıyorum. Bunun için artık en kötü lekeleri ovup öyle veriyorum çamaşırhaneye. Bir çeşit ön ön yıkama. Hiçbir şey vermezsem şüphe

1. Endonezya mutfağına özgü acı biber sosu. (Ç.N.)

2. Endonezya mutfağında kullanılan bir turşu çeşidi. (Ç.N.)

uyandırırım. “Temiz iç çamaşırı giydiniz mi, sayın Groen?” diye sorar ev hizmetlerindeki şişman hanımefendi yoksa. “Hayır, ev hizmetlerinden sorumlu şişman hanımefendi, külotum yaşlı popoma öyle yapışmış durumda ki ömrümün geri kalanında çıkarmayacağım,” diye cevaplamayı isterdim.

Yorucu bir gündü; vücudumun dikişleri patlıyor sanki. Hiçbir şey vücudun gerilemesini engelleyemez. En fazla orandan burandan birkaç gün şikâyetin olmaz, ancak gerçekten iyileşmesi imkânsızdır artık. Birden saçınız çıkmamaya başlar, en azından kafanızda çıkmaz, ancak burnunuzdan ve kulaklarınızdan kıllar çıkar. Damarlarınız yeniden açılmaz. Kamburunuz yok olmaz ve alttaki musluğun damlaması durmaz. Dönüşü olmayan bir yolculuk. Hiçbir zaman gençleşmez insan; hiçbir gün, hiçbir saat, hiçbir dakika.

Bir yaşlı gibi şikâyet edip duruyorum. İstersem aşığına inip Sohbet Salonu’na geçebilirim. Şikâyet etmek orada bir numaralı vakit geçirme yöntemi. Tek bir yarım saat geçmiyor ki biri bir hastalığını söz konusu etmesin.

Biraz karamsar havamdayım sanırım. İnsan yaşlılık günlerinin tadını çıkarmalı derler, ancak bu her zaman o kadar kolay değil.

Yürüyüşe çıkma zamanı; ne de olsa pazar öğleden sonra. Sonra bol miktarda kanyakla bir Mozart parçası. Evert’e de uğrarım belki, patavatsızlığıyla iyi bir terapisttir.

Hendrik Groen 83 yaşını geçmiş Hollandalı bir ihtiyar. Ama huysuz bir ihtiyar. Kaldığı huzurevinde sesini çıkarmadan ölümü beklemek yerine, hâlâ yaşadığını kendisine ve dünyaya kanıtlamak istiyor. Bir yaşama sevinci arıyor belki ve bunu somutlaştırmak için de, "gerçek Hendrik Groen hakkında", "Kuzey Amsterdam'da bir huzurevindeki yaşama dair" sansürsüz bir günlük tutmaya karar veriyor.

Çevresindeki birkaç kafadarla birlikte "Biz Daha Ölmedik" adında bir kulüp kurarak eğlenceli etkinlikler düzenleyen ve bunları günlüğüne kaydeden Groen, "Tabii ki ihtiyarlık bin bir çeşit dert açıyor insanın başına, ama o dertlere gülüp geçebiliyorsanız, her şeye rağmen yaşama katlanabilirsiniz," diyerek olumlu bir yaklaşım getiriyor yaşlılığa.

Yaşlılığın insanın omzuna bindirdiği sorunları kara mizah tadında aktaran bu kitap, yayımlandığı andan itibaren tüm dünyada yüz binlerce okura ulaştı. Hiç kuşkusuz, kara mizahın ardında huzurevleri gerçeğinin yürek burkan yanları da yer alıyor kitapta.

